

Beslisnota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Beleidsplan 'Geldzorgen, armoede en schulden'

Voorgesteld besluit

de Gemeenteraad besluit:

1. Het beleidsplan "Geldzorgen, armoede en schulden" (bijlage 1) vast te stellen, met daarin als belangrijkste aanpassingen;
 - a. De vanaf de invoering van de energietoeslag gecreëerde ruimte voor individuele omstandigheden in energiearmoede ook in 2023 te handhaven
 - b. Een structurele uitbreiding van de individuele inkomenstoelage, door vanaf 2023 de doelgroep te verruimen
 - c. De mogelijkheden voor maatschappelijke participatie van volwassenen (Geldterugregeling) structureel te verruimen door de gemeentelijke bijdrage te verhogen naar € 150,- jaarlijks
 - d. Voor de jaren 2023, 2024 en 2025 jaarlijks € 5.000,- beschikbaar te stellen om het bereik naar inwoners te vergroten door de samenwerking met maatschappelijke partners in de gemeente te verstevigen
 - e. Te onderzoeken of en hoe we door aanpassing van de 'regeling huishoudelijke apparaten' huishoudens met een laag inkomen vanaf 2024 kunnen ondersteunen bij verduurzaming van hun huishouden
 - f. De doelgroep voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen te verruimen door vanaf 2023 de vermogensgrens op te hogen naar het landelijk toegestane maximale bedrag en daartoe de verordeningen afval en riool 2023 (bijlagen 4 en 5) opnieuw vast te stellen
 - g. Voor de aanpak van geldzorgen en schulden in te blijven zetten op preventie en vroegsignalering
2. Het nieuwe beleid in deze nota (1a tot en met 1g) af te wegen in de Perspectiefnota
3. De WDW te vragen de hiervoor beoogde capaciteit in te zetten voor € 26.700,-.
4. In het derde kwartaal van 2025 geïnformeerd te worden over de voor- en nadelen van een verdere beleidsharmonisatie op dit terrein tussen Wijchen en Druten.

Aanleiding

Circa eens in de twee jaar leggen wij de gemeenteraad de resultaten voor van het gevoerde beleid voor huishoudens met een laag inkomen in onze gemeente. Op grond daarvan en andere maatschappelijke en lokale ontwikkelingen leggen wij nieuwe voorstellen voor. Gezien de raakvlakken tussen armoedebelief en schuldhelpverlening doen we dat in deze nota voor beide beleidsterreinen in één gezamenlijke nota. In de afgelopen drie jaar zijn wij, geconfronteerd met de Corona-pandemie (2020 en 2021), stijgende energiearmoede en de instroom van Oekraïense vluchtelingen (2022). Gezien het landelijk (c.q. internationale) karakter van de problematiek ligt het initiatief voor maatregelen bij het kabinet. Binnen de geldende kaders kan de gemeente hier een aanvullende rol in pakken. Daarnaast speelt lokaal de (bestuurlijk) gewenste beleidsharmonisatie tussen de gemeenten Wijchen en Druten opdat de ambtelijke apparaat in de Werkorganisatie Druten Wijchen (WDW) zo efficiënt en effectief mogelijk kan opereren voor beide gemeenten. Tot slot constateren wij in Wijchen in de afgelopen jaren een steeds sterkere samenwerking tussen de gemeente en allerlei andere (lokale)

partijen die zich de problematiek van huishoudens met een laag inkomen en/of geldproblemen aantrekken.

In de voorbereiding op deze nota hebben wij in september 2022 gesproken met een groot aantal Wijchense maatschappelijke organisaties (bijlage 2). Daarnaast hebben wij in november 2022 gesproken met woordvoerders van de fracties uit de gemeenteraad. De gemeenteraad heeft zelf in januari 2023 een gesprekstafel georganiseerd met Wijchense maatschappelijke partijen. Tot slot heeft de Cliëntenraad Participatiewet Wijchen (CPW) op eigen initiatief in november 2022 een advies (bijlage 3, plus onze reactie op dit advies) uitgebracht voor een busabonnement voor minima in de gemeente Wijchen. De inzichten uit deze contacten hebben wij meegenomen in dit beleidsplan 'Geldzorgen, armoede en schulden'.

Eerdere besluiten

Datum	Korte omschrijving eerder genomen besluit (vermeld zo mogelijk het zaaknummer/documentnummer)
25-06-2020	Armoedebeleid 2020 (47506)
17-12-2020	Beleidsplan integrale schuldhulpverlening Wijchen (Z/20/053890)

Gewenst resultaat

Het aantal huishoudens dat wij binnen de doelgroep bereiken met onze financiële verstrekkingen met 10% te verhogen en hen zo vroeg mogelijk ondersteuning te bieden bij hun financiële problemen en waar nodig te verbinden met aanvullende dienstverlening (zorg, participatie) om hun zelfredzaamheid te verstevigen. Daarnaast willen we door preventie en vroegsignalering van schulden het aantal huishoudens met (problematische) schulden verminderen.

Argumenten

1.1 Een lokaal beleid, aanvullend op de landelijke inkomenspolitiek, is in deze tijd meer dan ooit noodzakelijk

Ondanks generiek landelijk beleid (zoals o.a. de energietoeslag en de aanzienlijke verhoging van de bijstandsnorm per 1 januari 2023) wordt het risico dat bepaalde huishoudens (tijdelijk) financieel in de knel komen steeds groter. Vanuit de rol van de lokale overheid, voorkomen dat inwoners onder het bestaansminimum zakken, vraagt dit steeds vaker om intensief maatwerk richting inwoners. Vanuit een tijdelijke inkomensterugval kunnen inwoners, door groeiende betalingsachterstanden, ook sneller in situaties komen van problematische schulden en daardoor onder het bestaansminimum terecht komen. Dit geldt ook voor inwoners die tot dusver, qua inkomen en vermogen, een aanzienlijke afstand hadden tot het bestaansminimum en niet of nauwelijks een beroep hoefden te doen op financiële ondersteuning vanuit de (lokale) overheid. Voor lokaal maatwerk is het van groot belang dat inwoners onze dienstverlening ervaren als toegankelijk en dat er voldoende ruimte is om individuele afwegingen integraal (d.w.z. in afstemming met collega's met andere specialismen) te maken.

1.2 Met de verruiming van de Geldterugregeling en de Inkomenstoelage geven we de financieel meest kwetsbare huishoudens meer armsgelofte

Voor zowel de Geldterugregeling als de Inkomenstoelage geldt op dit moment een duur-criterium van respectievelijk 3 jaar (op een inkomen tot 110% van de bijstandsnorm) en 5 jaar (op een inkomen tot 101% van de bijstandsnorm), voordat men aanspraak kan maken op deze regelingen. Door de tegemoetkoming in de Geldterugregeling te verhogen van € 100,- per volwassene naar € 150,- per jaar krijgen deze huishoudens iets meer lucht voor uitgaven als bioscoop, theater, krant en of contributies. Door ook een busabonnement te kenmerken als een uitgave voor maatschappelijke participatie komen we tegelijkertijd tegemoet aan het advies van de CPW. Door het duurcriterium van de Inkomenstoelage terug te brengen naar 3 jaar vergroten wij de doelgroep aanzienlijk; zo komen huishoudens eerder in aanmerking voor een extra toeslag op hun inkomen.

1.3 We willen huishoudens met een laag inkomen meenemen in de energietransitie

In de huidige regeling huishoudelijke apparaten vergoeden we op dit moment, onder specifieke voorwaarden, de kosten voor een wasmachine, koelkast, fornuis, TV en stofzuiger. Dit doen we aan de hand van gemiddelde prijzen uit de (landelijke) NIBUD-prijsengids. Duurzame apparaten, die minder energie verbruiken en daardoor ook financieel besparen, zijn aanzienlijk duurder. Vooruitlopend op een situatie waarin duurzame apparaten de 'gemiddelde norm' zijn, willen we de huidige regeling zo aanpassen dat hiervan duurzame apparaten aangeschaft worden. Zo kunnen huishoudens met een laag inkomen ook besparen op hun energierekening.

1.4 Versterking van de samenwerking met maatschappelijke partijen maakt onze dienstverlening laagdrempeliger en verhoogt ons bereik

De samenwerking met maatschappelijke partijen heeft in de afgelopen jaren steeds meer vorm gekregen. Om meer inwoners beter naar de juiste dienstverlening toe te leiden willen we de komende jaren dit ook meer laten landen in onze communicatie naar buiten. Ook willen we vrijwilligers en professionals nadrukkelijker met elkaar in contact brengen. Tot slot willen we met het extra budget ook een aantal gezamenlijke initiatieven financieren om meer inwoners te wijzen op de beschikbare mogelijkheden. Een intensieve samenwerking biedt ook meer mogelijkheden tot het leveren van maatwerk naar de betrokken inwoner (zie argument 1.1). Een verdergaande samenwerking met onze partners zal altijd vorm krijgen binnen de formele verantwoordelijkheden, en de daarmee samenhangende mogelijkheden en beperkingen, die wij hebben.

1.5 Ondersteuning van huishoudens met een laag inkomen begint met hen, als lokale overheid zelf, zo min mogelijk te belasten

De mogelijkheden tot kwijtschelding liggen vast in een strikte landelijk richtlijn. Onlangs is hierin de mogelijkheid gecreëerd om toe te staan dat ook huishoudens met een beperkt spaartegoed (tot € 2.000,-, nog ruim onder het vermogen dat huishoudens binnen de Participatiewet mogen hebben) in aanmerking komen voor kwijtschelding. Deze mogelijkheid zullen we ten volle benutten.

1.6 Preventie en vroegsignalering van schulden blijven belangrijke speerpunten

Met onze preventieactiviteiten proberen wij te voorkomen dat schulden ontstaan. Daarnaast signaleren we betalingsachterstanden vroegtijdig voordat ze uitgroeien tot (problematische) schulden. We gaan de vroegsignalering de komende tijd intensiveren en werken daarbij samen met Schuldhulpmaatje Wijchen. We willen

meer inwoners met beginnende betaalproblemen vinden en snel passende hulp aanbieden.

Onze preventieactiviteiten zijn gericht op het versterken van financiële educatie, meer aandacht voor basisvaardigheden, ondersteuning bij levensgebeurtenissen zoals de geboorte van een kind of een scheiding, investeren in persoonlijk contact met onze inwoners en het benadrukken van het belang van een goede financiële opvoeding bij jonge ouders.

1.7 Met onze schuldhulpverlening willen we sneller perspectief bieden op een schuldenvrije toekomst

Een speerpunt is het verder verlagen van de drempel voor schuldhulpverlening en het verkorten van schuldhulptrajecten. Geldzorgen duren nu vaak lang en schulden lopen hoog op voordat mensen aan de bel trekken en hulp krijgen. We maken onze toegang zo laagdrempelig mogelijk, werken outreachend, maken gebruik van bestaande vindplaatsen en werken intensief samen met maatschappelijke organisaties die ook inwoners ondersteunen. De landelijk voorgenomen halvering van de doorlooptijd van schuldregelingen gaat ook leiden tot sneller perspectief voor inwoners met schulden.

2. De raad besluit pas later over de Perspectiefnota

Het college neemt in de voorbereiding van de Perspectiefnota de consequenties van dit voorstel mee. Vanzelfsprekend kan de raad andere inhoudelijke afwegingen bij dit voorstel. De eventuele financiële consequenties daarvan zal het college vervolgens mee nemen in de Perspectiefnota die in juli aan de raad wordt voorgelegd.

3. Het bestuur van de WDW gaat over uitbreiding van structurele formatie

Het vergroten van de doelgroep, verhogen van het bereik en verstevigen van de samenwerking heeft gevolgen voor de benodigde personele capaciteit. In de paragraaf 'Financiële gevolgen' geven we hier een schatting van voor Wijchen.

4. Hiervoor is meer specifieke informatie nodig op basis van de gerealiseerde praktijk

De Schuldhulpverlening in Wijchen en Druten is al eerder geharmoniseerd. Hiermee worden inwoners met (dreigende) schulden eenduidig en efficiënter begeleid, de bureaucratie vermindert, de kwaliteit van de dienstverlening geoptimaliseerd en wordt de kwetsbaarheid van de personele inzet vermindert.

Indien de raden van Wijchen en Druten akkoord gaan met de beleidsvoorstellen wordt weer een verdere stap gezet in beleidsharmonisatie van het minimabeleid. Er zijn echter ook onderdelen waar het beleid weliswaar dezelfde inzet heeft, maar anders of voor het eerst wordt vorm gegeven. Dit geldt in het bijzonder voor de regelingen op het terrein van maatschappelijke participatie. We zullen de voor- en nadelen van deze verschillen op basis van opgedane ervaringen in 2025 naast elkaar zetten om te beoordelen of en op welke wijze verdere beleidsharmonisatie wenselijk is.

Tegenargumenten en risico's

1.1 De lokale overheid kan geen eerder verworven levensstandaard garanderen of ondersteunen

Ten aanzien van energie-, c.q. inflatiearmoede, hebben huishoudens met een laag inkomen aanzienlijke financiële ondersteuning ontvangen. Voor huishoudens met een hoger inkomen die geen aanspraak kunnen maken op deze financiële ondersteuning, maar toch niet rond kunnen komen door bijvoorbeeld een hoge

energierekening, leveren we maatwerk. Onze ondersteuning vormt hierbij een vangnet en ook huishoudens met een hoger inkomen die moeilijk rond kunnen komen worden geacht te bezuinigen op uitgavenposten als vervoer, maatschappelijke participatie en vakantie. Ook huishoudens met een laag inkomen kunnen deze uitgaven immers niet of nauwelijks meer betalen (zie ook het rapport van de Rekenkamercommissie, 'Minima Effect Rapportage', 37884, d.d. 30 januari 2020).

Financiële gevolgen

De financiële consequenties van de initiatieven binnen Schuldhulpverlening en preventie kunnen worden gedekt uit de lopende begroting. De kosten voor de (directe) financiële ondersteuning die wij bieden aan huishoudens met een laag inkomen, worden jaarlijks bij de begroting geschat op basis van landelijke cijfers over groei of afname van de doelgroep. De specifieke kosten die extra voortvloeien uit dit beleidsplan worden in onderstaande tabel geschat. De mogelijke kosten in 2023 voor 'Leveren maatwerk energie-armoede' (in de tabel aangemerkt als PM*) willen wij dekken uit de o.a. daarvoor gemaakte reservering van € 315.000,- in de lopende begroting voor 2023. De overige kosten zullen worden opgevoerd in de Perspectiefnota 2023.

Reden mutatie lopende meerjarenbegroting	2023	2024	2025	2026
<i>Verstrekkingsen</i>				
Leveren maatwerk energie-armoede	PM*	-	-	-
Versterking samenwerking partners	5.000	5.000	5.000	-
Uitbreiding doelgroep inkomenstoelag	50.000	50.000	50.000	50.000
Verhoging bijdrage Geldterugregeling	19.000	19.000	19.000	19.000
Verduurzamen regeling 'Huishoudelijke apparaten'	-	25.000	25.000	25.000
Verhogen bereik verstrekkingen met 10%	-	145.000	145.000	145.000
<i>Subtotaal verstrekkingen</i>	<i>74.000</i>	<i>244.000</i>	<i>244.000</i>	<i>239.000</i>
<i>Formatie</i>				
Leveren maatwerk energie-armoede	PM*	-	-	-
Verwerken extra aanvragen inkomenstoelag	5.700	5.700	5.700	5.700
Verwerken extra aanvragen verhoging bereik	11.000	11.000	11.000	11.000
Ondersteuning beleidsteam Werk & inkomen	10.000	10.000	10.000	10.000
<i>Subtotaal formatie</i>	<i>26.700</i>	<i>26.700</i>	<i>26.700</i>	<i>26.700</i>
Totaal	100.700	270.700	270.700	265.700

Communicatie

Vanzelfsprekend zullen alle aanpassingen in regelingen gecommuniceerd worden via de gemeentelijke website, social media en de Wegwijs. De belangrijkste communicatie-opdracht ligt in de samenwerking met onze maatschappelijke partners. Vanuit deze samenwerking zullen we proberen de inwoner niet alleen via allerlei media te bereiken

maar ook zo veel mogelijk direct in 'face-to-face' contact, waarbij we de mogelijkheden van de diverse organisaties zo goed mogelijk op elkaar laten aansluiten.

Inwonersparticipatie

We hebben dit plan ter advisering voorgelegd aan de Cliëntenraad Participatiewet Wijchen en de Wmo-raad. Dit in lijn met ons voornemen beleid binnen het sociaal domein meer integraal vorm te geven en in lijn daarvan ook de advisering (zie informatienota 'Participatie en adviesraden', Z/22/086943, raadsvergadering 2 februari 2023). Zodra wij hun adviezen hebben ontvangen zullen we deze, tezamen met de reactie van het college, doen toekomen aan de gemeenteraad.

Uitvoering of Vervolgstappen

In januari 2022 heeft de raad in een motie het college opgeroepen een businesscase uit te werken voor de invoering van een bepaalde vorm van een inwonerspas. In februari 2023 is deze businesscase 2022 afgerond. Het college zal deze aan de raad voorleggen aan de hand van een specifieke nota in het derde kwartaal van 2023. Een mogelijk invoering van een vorm van een inwonerspas heeft consequenties voor een groot aantal terreinen, o.a. al dan niet inpassen in bestaande activiteiten (Cadeaukaart Wijchen=), ICT-aanpassingen, wervingen en onderhoud van aanbod. Deze afwegingen willen we zorgvuldig maken.

Na besluitvorming over het beleidsplan 'Geldzorgen, armoede en schulden' zullen wij de volgende vervolgstappen zetten;

Mei '23	Opstellen programma samenwerking maatschappelijke partners Informeren gemeentelijke consultants in de dienstverlening
Juni/juli '23	Meenemen financiële consequenties in Perspectiefnota 2023 Aanpassing beleidsregel Geldterugregeling Aanpassing verordening Individuele inkomenstoeslag
September '23	Beslisnota ten aanzien van een inwonerspas
Oktober '23	Wijzigingen meenemen in begrotingsvoorstel 2024
December '23	Vastleggen samenwerkingsafspraken maatschappelijke partners, inclusief mogelijke communicatie-campagne Aanpassing beleidsregel 'Huishoudelijke apparaten'
April '25	Vorbereiding evaluatie van regelingen die tussen Druten en Wijchen niet zijn geharmoniseerd
Oktober '25	Update beleid 'Geldzorgen, armoede en schulden'

Geheimhouding:

Niet van toepassing.

Voorstel Advies

Financiën - akkoord
Juridisch - akkoord
Wmo - akkoord
Werk & inkomen - akkoord